

RIKSDAGENS SVAR 63/2009 rd

Regeringens proposition om godkännande av Haagkonventionen om skydd för barn samt med förslag till lag om sättande i kraft av de bestämmelser i konventionen som hör till området för lagstiftningen och till lagar om ändring av vissa lagar som har samband med konventionen

Ärende

Regeringen har till 2008 års riksmöte överlämnat sin proposition om godkännande av Haagkonventionen om skydd för barn samt med förslag till lag om sättande i kraft av de bestämmelser i konventionen som hör till området för lagstiftningen och till lagar om ändring av vissa lagar som har samband med konventionen (RP 218/2008 rd).

Beredning i utskott

Lagutskottet har i ärendet lämnat sitt betänkande (LaUB 7/2009 rd).

Beslut

Nu församlade riksmöte har

godkänt konventionen i regeringens proposition till den del den ingår i Finlands behörighet.

Riksdagen har antagit följande lagar:

Lag

om sättande i kraft av de bestämmelser som hör till området för lagstiftningen i konventionen om behörighet, tillämplig lag, erkännande, verkställighet och samarbete i frågor om föräldraansvar och åtgärder till skydd för barn samt om tillämpning av konventionen

I enlighet med riksdagens beslut föreskrivs:

1 §

Ikraftsättande av konventionen

De bestämmelser som hör till området för lagstiftningen i den i Haag den 19 oktober 1996 in-

gångna konventionen om behörighet, tillämplig lag, erkännande, verkställighet och samarbete i frågor om föräldraansvar och åtgärder till skydd för barn gäller som lag sådana Finland har förbundit sig till dem.

2 §

Centralmyndighet i Finland

Justitieministeriet är i konventionen avsedd centralmyndighet i Finland.

Om centralmyndigheten med stöd av artiklarna 8, 9 eller 33 i konventionen får en framställning som riktats till finska myndigheter, ska centralmyndigheten överföra ärendet till den domstol eller myndighet som är behörig att avgöra ärendet.

Justitieministeriet sörjer för översättningen av meddelanden som myndigheterna med stöd av konventionen skickar via ministeriet, om en översättning är nödvändig enligt lag eller konventionen.

3 §

Handräckning

Statliga och kommunala socialvårdsmyndigheter samt polismyndigheterna och gränsbevakningsväsendet ska på begäran av centralmyndigheten lämna handräckning för att utreda ett barns vistelseort och förhållanden. För att klarlägga omständigheter som rör intressebevakning av barn eller egendom som tillhör barnet ska handräckning lämnas av förmyndarmyndigheterna.

4 §

Beslut om att bifalla framställningar

Beslut om att bifalla en framställning som riktats till en finsk myndighet med stöd av artikel 8 eller 9 i konventionen ska fattas av den domstol eller myndighet som skulle vara behörig om ärendet avgjordes i Finland. Om en framställning av misstag har skickats till en domstol eller myndighet som inte är behörig i ärendet, ska denna utan dröjsmål överföra framställningen till den domstol eller myndighet som den anser vara behörig. Den som gjort framställningen ska underrättas om överföringen.

Om det i en framställning begärs att en finsk myndighet ska utöva behörighet i ett ärende, av-

görs frågan om bifall i samband med att ärendet inleds här.

Om en framställning om att en främmande fördragsslutande stat ska bemyndigas rätt att utöva behörighet i ett ärende görs i något annat sammanhang än i samband med ett pågående mål om skydd för barn och en tingsrätt är behörig enligt 1 mom., ska frågan handläggas i enlighet med bestämmelserna om handläggning av ansökningsärenden. Ärendet blir anhängigt när framställningen har kommit in till tingsrätten.

5 §

Framställningar hos myndigheter i en annan stat

Beslut om att göra en framställning enligt artikel 8 eller 9 i konventionen hos myndigheterna i en främmande fördragsslutande stat eller om att ge en part i ett ärende tillstånd att göra en sådan framställning ska fattas av den domstol eller myndighet som skulle vara behörig om ärendet avgjordes i Finland.

Frågan om att göra en framställning ska avgöras i samband med att ärendet inleds här.

6 §

Hörande av parterna

I ett ärende som gäller godkännande eller avgivande av en framställning ska den ges tillfälle att bli hörd som skulle ha denna rätt om ärendet avgjordes i Finland. Ett ärende får dock avgöras utan att personen i fråga ges tillfälle att bli hörd, om hans eller hennes åsikt framgår på ett tillförlitligt sätt av handlingarna i ärendet och det inte behövs något hörande för att klarlägga saken.

7 §

Sökande av ändring i beslut om godkännande eller avgivande av framställning

Beslut om att avvisa en i artikel 9 i konventionen avsedd framställning om att en främmande fördragsslutande stat ska bemyndigas att utöva behörighet, och beslut om att en framställning

som avses i artikel 8 eller 9 inte ska göras får inte överklagas genom besvär.

Andra beslut om att godkänna eller göra en framställning får överklagas på det sätt som föreskrivs om sökande av ändring i beslut av domstolen eller myndigheten i fråga. Överklagandet ska behandlas skyndsamt.

8 §

Beslut om erkännande och verkställbarhet

Beslut om erkännande och verkställbarhet av beslut som meddelats i en främmande fördragslutande stat ska fattas av Helsingfors hovrätt.

På upprättande och handläggning av ansökningar och på sökande av ändring gäller i tillämpliga delar vad som föreskrivs i 36—40 och 42 § samt 44 § 2 mom. i lagen angående vårdnad om barn och umgängesrätt (361/1983).

9 §

Utlämnande av sekretessbelagda uppgifter

På de villkor som anges i artikel 34 i konventionen får socialvårdsmyndigheterna till den finska centralmyndigheten eller till utländska myndigheter som begär uppgifter med stöd av konventionen lämna ut sekretessbelagda uppgifter som socialvårdsmyndigheterna har rätt att lämna ut till finska domstolar och andra finska myndigheter enligt 18 § 1 mom. i lagen om klientens ställning och rättigheter inom socialvården (812/2000).

På de villkor som anges i 1 mom. i denna paragraf får finska förmyndarmyndigheter till de myndigheter som avses i 1 mom. lämna ut sekretessbelagda uppgifter, om förmyndarmyndigheterna enligt 92 § 3 mom. 1 eller 3 punkten i lagen om förmyndarverksamhet (442/1999) har rätt att lämna ut uppgifterna till finska domstolar eller andra finska myndigheter.

10 §

Utlåtande i ärende om umgängesrätt

Om ett ärende om umgängesrätt med barn ska avgöras i en främmande fördragslutande stat och saken gäller kontakten mellan barnet och barnets i Finland bosatta förälder, får denna förälder begära ett utlåtande av socialnämnden om omständigheter som är viktiga för beviljandet eller utövandet av umgängesrätten. I utlåtandet får även sekretessbelagda uppgifter lämnas ut i enlighet med vad som föreskrivs i 16 § 3 mom. i lagen angående vårdnad om barn och umgängesrätt.

Utlåtandet lämnas av socialnämnden i den kommun som den förälder som framställer begäran är invånare i enligt 14 § i socialvårdslagen (710/1982). Utlåtandet skickas till den finska centralmyndigheten eller direkt till den behöriga myndigheten i den stat där ärendet ska avgöras.

På verksamhet som kommunerna ordnar med stöd av denna paragraf tillämpas lagen om planering av och statsandel för social- och hälsovården (733/1992), om inte något annat föreskrivs genom lag.

11 §

Begränsningar av rätten att lämna ut uppgifter

Med avvikelse från bestämmelserna i 9 och 10 § får uppgifter dock inte lämnas ut och inte heller får den finska centralmyndigheten vidarebefordra uppgifter, om detta sannolikt skulle kunna medföra fara för barnets person eller egendom eller hota friheten eller livet för en medlem av barnets familj.

12 §

Intyg om vårdnadshavares eller intressebevakares ställning

På begäran av ett barns vårdnadshavare eller intressebevakare ska magistraten ge ett intyg

över vårdnadshavarens eller intressebevakarens ställning och fullmakter, om

1) barnet är bosatt i Finland och den som begär intyget är vårdnadshavare eller intressebevakare direkt med stöd av lag, eller

2) det beslut som utgör grunden för vårdnadshavarens eller intressebevakarens ställning och fullmakter har fattats i Finland.

Magistraten har dock ingen skyldighet att ge ett intyg, om inte den som begär intyget visar att han eller hon behöver det i en främmande stat. Något intyg får inte ges, om inte de uppgifter som behövs för intyget framgår direkt av lag, befolkningsdatasystemet eller det register över förmyndarskapsärenden som avses i 64 § i lagen om förmyndarverksamhet, och den som framställer begäran inte ger in tillförlitliga upplysningar om uppgifterna.

Genom förordning av finansministeriet får det föreskrivas att endast en eller flera i förordningens angivna magistrater ska vara behöriga att ut-

färda intygen. En begäran om intyg samt medföljande upplysningar kan dock lämnas in hos vilken magistrat som helst. Om magistraten inte är behörig, ska den genast överföra ärendet till en magistrat som är behörig.

13 §

Bemyndigande att utfärda förordning

Närmare bestämmelser om verkställigheten av denna lag kan utfärdas genom förordning av statsrådet.

14 §

Ikraftträdande

Om ikraftträdandet av denna lag bestäms genom förordning av republikens president.

Lag

om ändring av lagen angående vårdnad om barn och umgängesrätt

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i lagen av den 8 april 1983 angående vårdnad om barn och umgängesrätt (361/1983) 18 §, 20 § 2 mom. samt 22 och 29 a §, sådana de lyder, 18 §, 20 § 2 mom. och 22 § i lag 186/1994 och 29 a § i lag 1155/2004, samt

fogas till lagen en ny 18 a §, till 19 §, sådan den lyder i nämnda lag 186/1994, ett nytt 4 mom. och till lagen en ny 29 b § som följer:

4 kap.

Stadganden som hör till den internationella privaträttens område

18 §

Vårdnad om barn direkt med stöd av lag eller viljeförklaring

Vårdnaden om ett barn och vårdnadens upp-

hörande direkt på grund av lag eller viljeförklaring bestäms i enlighet med den stats lag som är tillämplig enligt artiklarna 16, 19 och 21 i den i Haag den 19 oktober 1996 ingångna konventionen om behörighet, tillämplig lag, erkännande, verkställighet och samarbete i frågor om föräldraansvar och åtgärder till skydd för barn.

18 a §

Tillämplig lag på utövandet av vårdnadshavarens uppgifter

Utövandet av vårdnadshavarens uppgifter bestäms enligt lagen i den stat där barnet är bosatt. Bosätter sig barnet i en annan stat, ska den statens lag tillämpas.

19 §

Behörighet på grund av barnets boningsort

En finsk myndighet kan pröva ett ärende som gäller vårdnad om barn och umgängesrätt som om barnet vore bosatt i Finland, om barnet vistas i Finland och saknar boningsort på grund av oroligheter i sitt hemland eller om det inte går att utreda var barnet är bosatt.

20 §

Behörighet i övriga fall

En finsk domstol kan i samband med ett ärende som gäller upplösande av äktenskap pröva ett ärende som gäller vårdnaden om makarnas barn och umgängesrätten, fastän barnet inte är bosatt i Finland när ärendet inleds, om

1) åtminstone den ena av barnets föräldrar är barnets vårdnadshavare och åtminstone den ena av barnets föräldrar är bosatt i Finland när ärendet inleds,

2) vårdnadshavarna, när ärendet inleddes, samtyckte till att ärendet prövas i Finland, och

3) det är förenligt med barnets bästa att domstolen utövar behörighet i ärendet.

22 §

Tillämplig lag vid beslut om vårdnad och umgängesrätt

När ärenden som gäller vårdnad om barn och umgängesrätt avgörs och när avtal fastställs ska finsk lag tillämpas. Om ärendet har nära anknytning till en främmande stat, kan den främmande statens lag dock undantagsvis beaktas, om barnets bästa kräver det.

29 a §

Bestämmelsernas subsidiaritet

Bestämmelserna i 19—21 och 23—29 § tillämpas endast om inte något annat följer av rådets förordning (EG) nr 2201/2003 om domstols behörighet och om erkännande och verkställighet av domar i äktenskapsmål och mål om föräldraansvar samt om upphävande av förordning (EG) nr 1347/2000, nedan *Bryssel IIa förordningen*, eller av fördrag som binder Finland.

29 b §

Oförenlighet med grunderna för Finlands rättsordning och hänvisning till en främmande stats lag

En bestämmelse i en främmande stats lag som ska tillämpas enligt bestämmelserna i detta kapitel ska lämnas utan avseende, om tillämpning av bestämmelsen skulle leda till ett resultat som med beaktande av barnets bästa uppenbart strider mot grunderna för rättsordningen i Finland.

Om inte något annat följer av bestämmelserna i detta kapitel, avser en hänvisning i detta kapitel till en främmande stats lag inte de bestämmelser i den främmande statens lag som hör till området för den internationella privaträtten.

Om ikraftträdandet av denna lag bestäms genom förordning av statsrådet.

Lag

om ändring av 17 § i barnskyddslagen

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i barnskyddslagen av den 13 april 2007 (417/2007) 17 § som följer:

17 §

Ordnanande av barnskydd i vissa specialsituationer

Om ett ärende som gäller placering av ett barn i familje- eller anstaltsvård ska avgöras i Finland enligt rådets förordning (EG) nr 2201/2003 om domstols behörighet och om erkännande och verkställighet av domar i äktenskapsmål och mål om föräldraansvar samt om upphävande av förordning (EG) nr 1347/2000 eller enligt ett fördrag som binder Finland, men det enligt 16 § inte finns någon kommun som är skyldig att ordna denna vård, ska myndigheterna i barnets senaste bonings- eller vistelsekommun besluta hur vården ska ordnas. Har barnet inte haft någon bonings- eller vistelsekommun i Finland, ska beslutet fattas av myndigheterna i den kommun där barnets föräldrar eller någondera av dem är bosatt eller vistas eller, om ingendera av föräldrarna är bosatt eller vistas i Finland, av myndigheterna i den kommun där föräldrarna eller någondera av dem senast var bosatt eller vistades. Har ingendera av föräldrarna haft bonings- eller vistelsekommun i Finland, ska beslutet fattas av myndigheterna i Helsingfors stad. Beslutar man att ordna familje- eller anstaltsvård för barnet i Finland, ska vården ordnas och kostnaderna betalas av den kommun vars myndigheter fattade beslutet enligt bestämmelserna ovan.

Den kommun som bestäms enligt grunderna i 1 mom. ska också ordna barnskyddet för ett barn vars föräldrar eller ena förälder är eller har varit finsk medborgare, om barnet enligt utredning av social- och hälsovårdsministeriet inte har bonings- eller vistelsekommun i Finland men barnet, enligt de preliminära uppgifter som ministeriet inhämtat, ska anses sakna tillgång till ändamålsenlig vård i sitt hem- eller vistelseland. Barnskydd kan med stöd av detta moment endast ordnas, om inte något annat följer av den förordning som nämns i 1 mom. eller av ett fördrag som är bindande för Finland.

Kommunen kan genom utrikesministeriet begära handräckning för att i utlandet utreda behovet av barnskydd. En utredning utomlands kan även utföras av den som enligt 33 § i lagen om konsulära tjänster (498/1999) får utföra uppgifter som notarius publicus.

Om barnet vistas i en fördragsslutande stat till den i Haag den 19 oktober 1996 ingångna konventionen om behörighet, tillämplig lag, erkännande, verkställighet och samarbete i frågor om föräldraansvar och åtgärder till skydd för barn eller om det annars finns skäl att anta att myndigheterna i en sådan stat har uppgifter som är av betydelse för skyddet av barnet, kan begäran om utredning av skyddsbehovet riktas till justitieministeriet.

Om ikraftträdandet av denna lag bestäms genom förordning av statsrådet.

Helsingfors den 26 maj 2009